

Asia: VN/9416/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eräiden Euroopan laajuisen liikenneverkon hankkeiden lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä ja laiksi liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi laiksi eräiden Euroopan laajuisen liikenneverkon hankkeiden lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä ja laiksi liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain muuttamiseksi.

Lakiluonnos Euroopan laajuisen liikenneverkon hankkeiden lupamenettelyistä

Smart TEN-T –direktiivin mukaan soveltamisalaan kuuluvat täytäntöönpanon hyväksymisen edellyttämät lupamenettelyt hankkeissa, jotka ovat osa direktiivin liitteessä lueteltuja ydinverkon ennalta yksilöityjä osuuksia sekä ydinverkkokäytäviin liittyvissä, kokonaiskustannuksiltaan 300 000 euroa ylittävissä muissa hankkeissa.

On ilmeistä, että vain hyvin harvat hankkeet Suomessa kuuluvat direktiivin soveltamisalaan. Direktiivi ja sen pohjalta annettava laki vaikuttaisivat hankkeiden lupamenettelyyn ja hallinnollisiin menettelyihin. Luonnoksessa mainitut menettelyiden määrääjat ovat kannatettavia hankkeiden jouhean etenemisen varmistamiseksi. Etelä-Pohjanmaan liitto kuitenkin huomauttaa, että tässä lakiluonnoksessa mainitut hankkeet eivät saa aiheuttaa muiden hankkeiden prosessien kohtuutonta viivästystä. Valtion on huolehdittava riittävästä lupaviranomaisten ja tuomioistuimien resursseista. Viranomaisten henkilöresurssien vähyyys aiheuttaa jo nyt haasteita väylähankkeiden sujuvalle etenemiselle.

Lakiluonnos liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain muuttamiseksi

Maantiet on 1990-luvulta alkaen jaettu toiminnallisiin luokkiin, mikä on ohjannut tiestön kunnossapitoa, tiesuunnittelua, maankäytön suunnittelua ja opastusta. Toiminnallinen luokitus kertoo tien roolista ja siitä, minkälainen merkitys tiellä on liikenteen välittäjänä ja alueiden yhdistäjänä. Maantiet luokitellaan tien liikenteellisen merkityksen perusteella valtateihin, kantateihin, seututeihin ja yhdysteihin.

Liikenne- ja viestintäministeriö esittää luonnoksessa liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain muuttamista siten, että asetuksen maanteiden toiminnallisista luokista päättää Väylävirasto tekee Liikenne- ja viestintävirasto tapauskohtaisesti joko Väyläviraston tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen esityksestä. Esitys voidaan valmistella myös tiesuunnitelman yhteydessä. Esitetyt menettelyt mahdollistavat tieluokituksen muutoksen sujuvasti eri tilanteessa.

Etelä-Pohjanmaan liitto pitää hyvänä, että laki velvoittaisi luokituspäätöksen esittäjää kuulemaan alueen kuntia ja maakuntaliittoa / -liittoja. Liitto pitää hyvänä, että maakunnan liikennejärjestelmätyölle annetaan lakiluonnoksessa rooli. Liitto ja kunnat voivat liikennejärjestelmätyön pohjalta ottaa kantaa mahdollisiin luokitusmuutosvalmisteluihin. Tavoitteiden toiminnallisten luokkien muutoksiin on useissa maakunnissa liikennejärjestelmäsuunnitelmien ohella huomioitu myös maakuntakaavassa. Hieman epäselväksi jää maakuntakaavan merkintöjen juridinen suhde liikenne- ja viestintäviraston luokitukseen hallintopäätöksellä tehtäviin muutoksiin.

Edelleen avoimeksi jää erityisesti pääväyläverkkoasetuksen mukaisten teiden, TEN-T -väylien sekä Eurooppa -teiden asema osana tieluokitusta. Nyt kyseisten luokitusten merkitys liittyy pääsääntöisesti teiden kehittämiseen, kun toiminnallisella luokituksella on vaikutuksia myös teiden kunnossapitoon. Teiden kunnossapitoluokitus on kytköksissä lähinnä tien liikennemääriin. Monitahoinen luokitus aiheuttaa toisinaan hämmennystä ja sekaannuksia sekä perusteettomia toiveita ja pelkoja esimerkiksi tieluokan muutoksien vaikutuksista. Tämän kokonaisuuden selvitys on syytä ottaa mukaan seuraavan Liikenne12 -suunnitelman toimenpiteisiin.

Viime vuosina on käytäntönä ollut, että ns. valtion teitä on siirretty kuntien katuverkkoihin kaduiksi sekä yksityisteiksi. Osittain erityisesti katuverkkoon liittyvät muutokset ovat olleet luonnollisia esimerkiksi asemakaavoitetun alueen laajentuessa, mutta monesti päätös on ollut yksipuolinen ja johtunut väyläviranomaisen halusta luopua vähän liikennöityjen teiden kunnossapitovastuusta. Muutokset on toteutettu lain mukaisesti tiesuunnitelmaa käyttäen.

Arviomuistiossa todetaan, että asetuksella ei aiheuta suoria oikeusvoimaisia vaikutuksia yksilöihin. Näin toki onkin. On kuitenkin huomattava, että teiden toiminnallisella luokituksella on merkitystä esimerkiksi yksityistie- tai kiinteistöliittymien liittymälupien myöntämisessä.

Etelä-Pohjanmaan liitto edellyttää, että teiden toiminnallisessa luokittelussa huomioidaan jatkossa alueellinen tasa-arvo ja tieverkon kattavuus. Nykyinen valtatie-, kantatie-, seututie- ja yhdystieverkko on kattavuudeltaan riittävä, eikä sitä tule supistaa, koska se on mm. alkutuotannon kuljetusketjujen kannalta välttämätön. Pääväyläasetuksen mukaiseen tieverkkoon jäi aukko erityisesti maan keskiosien poikittaisyhteyksissä. Tavoitellusta verkosta muodostui lähinnä Helsinkikeskeinen oksisto. Lisäksi verkkoon jäi ns. epäjatkuvuuskohtia, jotka aiheuttavat erityisesti valtatie 3 Jalasjärvi-Laihia -osuudella erikoisen tilanteen: tieosuus on valtatie, Eurooppatie E12 sekä TEN-T -kattavan verkon tie, mutta ei pääväyläverkon osa.

Varsinaisten vaikutusten lisäksi toiminnallisella luokituksella on myös epäsuoria vaikutuksia. Vaikka toiminnallisen luokituksen liikenteen ohjausvaikutus on vähentynyt navigointisovellusten myötä, teiden vakiintuneella numeroinnilla on kuitenkin merkitystä erityisesti alueen asukkaille ja toimijoille. Paikallistuntemus nojaa monesti tieverkkoon ja sen numerointiin, siksi koko toiminnallisen luokituksen ja teiden numeroinnin muuttamiseen ei tulisi kevein perustein lähteä alueilla eikä valtakunnallisesti.

Etelä-Pohjanmaalla nousseet toiveet koskevat lähinnä toiminnallisen luokituksen päivittämistä kantateista valtateiksi. Erityisesti kantatien 63 luokan päivittämistä valtatieksi on esitetty vuosien mittaan useasti. Lisäksi ns. Sinisen tien luokitusta on esitetty nostettavaksi valtatieksi koko matkaltaan. Etelä-Pohjanmaan alueella Sininen tie on valtatie 16, mutta tie jatkuu Kyyjärveltä itään kantatienä. Kuten muistiossa todetaan, moni tie ei vastaa tasoltaan tai kunnoltaan toiminnallisen luokituksen vaatimuksia. Johtopäätös ei saa olla, että kyseisten teiden luokitusta muutetaan vastaamaan heikompaa asiantilaa vaan se, että tie kunnostetaan luokkansa mukaiseen tasoon. Tästä yksi maakunnan räikeimmistä esimerkeistä on valtatie 18, joka ei Seinäjoelta itään ole valtatieasoinen väylä kuin osittain. Asiaan on viimein myös Väyläviraston ja ELY-keskuksen toimesta herätty ja esiselvitykset yhteysvälin puutteista saadaan valmiiksi tänä vuonna.

Etelä-Pohjanmaan liitto esittää huolensa siitä, että teiden kunnossapitoon ja parantamiseen varatut määrärahat eivät vastaa tieverkon tarpeita ja erityisesti alemman asteisen tieverkon teiden (seutu- ja yhdystiet) kunto rapistuu vauhdilla. Teiden toiminnallinen luokitus ei saa ohjata rahoitusta vain suurimpien väylien kunnossapitoon ja kehittämiseen. Rahoituksen haasteisiin tulee paneutua seuraavan Liikenne12-suunnitelman valmistelussa. Valtion tieverkon supistamisen kautta rahoitusvastuun siirtäminen kunnille ja yksityisille ei ole kestävä ratkaisu.

Palomäki Jani
Etelä-Pohjanmaan liitto - Suunnitteluinsinööri